

Η ΥΓΕΙΑ ΩΣ ΑΓΑΘΟ

A. Η υγεία ως ιδιωτικό αγαθό

Οι οπαδοί αυτής της άποψης πιστεύουν ότι η υγεία είναι όπως τα άλλα ιδιωτικά αγαθά και άρα οι δυνάμεις της ζήτησης και της προσφοράς μπορούν να λειτουργήσουν και να επιφέρουν μια «άριστη» κατανομή στις υπηρεσίες υγείας (γιατρούς, φάρμακα, περίθαλψη) μεταξύ των καταναλωτών (ασθενών).

Οι δυνάμεις της ζήτησης και της προσφοράς μπορούν ανά πάσα στιγμή να φέρουν ισορροπία στην αγορά και να καθορίσουν την τιμή του αγαθού σε μια «δίκαιη» τιμή για τους επιχειρηματίες υγείας (κυρίως γιατρούς) και τους καταναλωτές (ασθενείς).

Βεβαίως, στην περίπτωση αυτή υποθέτουμε ότι οι ασθενείς είναι πλήρως ενημερωμένοι για την ασθένειά τους, τη θεραπεία που θα ακολουθήσουν αλλά και τα αποτελέσματα της θεραπείας αυτής.

Υποθέτουμε επίσης ότι ο ασθενής γνωρίζει απόλυτα την ποιότητα (πόσο καλός είναι ο γιατρός ή το φάρμακο) και την ποσότητα των υπηρεσιών υγείας που θα χρειαστεί να καταναλώσει.

Η προσέγγιση αυτή αντιμετωπίζει την υγεία ως ιδιωτικό αγαθό το οποίο γίνεται αντικείμενο αγοραπωλησίας και για να απολαύσει κάποιος τα οφέλη του θα πρέπει να είναι διατεθειμένος να πληρώσει. Φυσικά πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας σε αυτή την περίπτωση θα υπάρχει μόνο σε όσους θα καταβάλουν το αντίτιμο (τιμή) που θα καθοριστεί από τις δυνάμεις της προσφοράς και της ζήτησης.

Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται όλοι οι υπηρεσίες υγείας που προσφέρονται από ιδιώτες γιατρούς στους οποίους οι ασθενείς καταφεύγουν μόνο αν είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν το αντίτιμο που έχει καθοριστεί από την αγορά.

B. Η υγεία ως δημόσιο αγαθό

Οι οπαδοί αυτής της άποψης πιστεύουν ότι η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας (γιατρούς, φάρμακα, περίθαλψη) θα πρέπει να παρέχεται με βάση τις υγειονομικές ανάγκες των ανθρώπων και όχι με βάση το εισόδημα που διαθέτουν.

Η άποψη αυτή αντιμετωπίζει το αγαθό υγεία ως δημόσιο αγαθό το οποίο παρέχεται από το κράτος σε όλα τα μέλη της κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς. Με άλλα λόγια πρόσβαση στο αγαθό έχουν όλοι οι πολίτες ανεξάρτητα από την καταγωγή ή την οικονομική τους κατάσταση.

Στην περίπτωση αυτή όμως υποθέτουμε ότι το κρατικό σύστημα υγείας είναι σε θέση να εξυπηρετήσει τις υγειονομικές ανάγκες όλων των πολιτών και ότι δεν αποκλείεται κανείς από τη χρήση οποιουδήποτε φαρμάκου, περίθαλψης κ.τ.λ.

Το όφελος από την κατανάλωση αυτού του αγαθού δεν είναι μόνο ατομικό (δηλαδή για τον ασθενή) αλλά και κοινωνικό καθώς η πολιτεία διαθέτει υγιή μέλη τα οποία μπορούν να παράγουν και να προσφέρουν στην κοινωνία.

Ιδιωτικό ή δημόσιο αγαθό;

Τα πλεονεκτήματα από την αντιμετώπιση του αγαθού «υγεία» ως ιδιωτικού είναι ότι ο καταναλωτής μπορεί να επιλέξει τις υπηρεσίες υγείας που επιθυμεί (επιλογή γιατρού, μεθόδου θεραπείας κλπ) και έτσι να υπάρξει προσαρμογή των υπηρεσιών αυτών στις ανάγκες και επιθυμίες του. Επίσης, αναπτύσσονται στενότερες σχέσεις μεταξύ γιατρού και ασθενή ενώ στην πράξη διαπιστώνεται μεγαλύτερη ταχύτητα ως προς την ικανοποίηση των αναγκών του.

Τα μειονεκτήματα από την αντιμετώπιση του αγαθού «υγεία» ως ιδιωτικού είναι ο αποκλεισμός των ασθενών που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν για την αγορά του και άρα μια άδικη κατανομή των υπηρεσιών υγείας μεταξύ των μελών της κοινωνίας. Επίσης, οι γιατροί και το προσωπικό λειτουργώντας ως επιχειρήσεις επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση των κερδών τους και όχι τη βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας.

Από την άλλη πλευρά, τα πλεονεκτήματα όταν η υγεία αντιμετωπίζεται ως δημόσιο αγαθό είναι ότι οι ασθενείς μπορούν να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας ακόμη και αν έχουν οικονομική αδυναμία. Επίσης, δεν απαιτείται διαπραγμάτευση της τιμής από τον καταναλωτή ο οποίος δεν είναι σε θέση να γνωρίζει ούτε τις ικανότητες του γιατρού, ούτε το είδος της θεραπείας στην οποία υποβάλλεται.

Αντίθετα, σημαντικό μειονέκτημα που έχει η υγεία ως δημόσιο αγαθό είναι ότι στην πράξη δεν υπάρχει σωστή οργάνωση του κρατικού συστήματος υγείας και σε πολλές περιπτώσεις αποκλείονται οι ασθενείς από τη χρήση των υπηρεσιών λόγω των μεγάλων καθυστερήσεων που παρατηρούνται. Επίσης, η μονιμότητα των εργαζομένων στον τομέα της υγείας, σε κάποιες περιπτώσεις, τους κάνει να ενδιαφέρονται λιγότερο για την ίαση του ασθενούς καθώς η αμοιβή τους δεν εξαρτάται από αυτό ενώ παράλληλα η σχέση γιατρού – ασθενή δεν είναι τόσο στενή.